

II. Susret zagrebačkih klasičara

Tijekom travnja ili svibnja – s obzirom na brojne aktivnosti morat ćemo prilagoditi svoje inicijative – održat će se drugi susret zagrebačkih klasičara. Prvotna će se shema susreta vjerojatno mijenjati, jer je prvi susret protekao u upoznavanju škola, što je pri daljim susretima izlišno. Umjesto toga, susret će obilovati drugim akcijama koje će sve sudionike veseliti.

Seminar Salona Felix

Nakon kraćeg prekida ponovo će se učenici klasičnih gimnazija susretati s antičkom Salonom, no u drugom terminu: umjesto sjećanjskih dana izabrali smo kraj veljače i početak ožujka, pa će se tijekom produže-

nog vikenda učenici u Splitu i Saloni upoznavati s prebogatim nasljeđem antike na tom prostoru. Petnaestak učenika sudjelovat će u lektoratima i stručnim razgledima, kao i cjelodnevnom druženjima s Marulićem i drugim hrvatskim latinistima.

Seminar o antičkoj kulturi - Zadar

Krajem ožujka po prvi će se put u Zadru okupiti učenici klasičnih odjeljenja osnovnih škola te prvih razreda gimnazija, na seminaru koji će govoriti o kulturološkim fenomenima antike. Kroz radionice učenici će ne samo upoznavati ljepote antičkih spomenika, već uz pomoć nastavnika i izrađivati umjetničke proizvode inspirirane tehnikama keramike i mozaika. Petodnevnom seminaru pridružiti će se petnaestak učenika i njihovi voditelji.

Vladimir Posavec

Boris Olujić, *Povijest Japoda: Pristup*, Srednja Europa, Zagreb 2007., 299 str., 17 slika, 4 karte, 16 tabli izvan teksta

HRVATSKA se historiografija, kao ni arheološka literatura, ne može, na žalost, pohvaliti većim brojem znanstvenih radova koji bi se temeljitije pozabavili poviješću naroda što su u prapovijesno i protopovijesno doba, a zatim i pod rimskom vlašću, živjeli na današnjem hrvatskom prostoru, iako se rado ističe činjenica kako su upravo te populacije velikim dijelom činile onaj supstrat na kojem se u procesu etnogeneze tijekom stoljeća oblikovao hrvatski narod. Uz Histre, Liburne i Delmate, Japodi svakako spadaju među brojnije i moćnije narode, o čemu svjedoči i žestina njihova otpora rimskoj ekspanziji. Pa ipak, unatoč velikom broju istraženih lokaliteta i golemoj količini nalaza japodske materijalne kulture, do sada je ipak nedostajala jedna cjelovita i sveobuhvatna sinteza saznanja o Japodima, iako bi bilo nepravedno reći da se o Japodima nije pisalo. Posebno valja istaknuti radove Dubravke Balen-Letunić i Branke Raunig.

Olujićeva je *Povijest Japoda* zaokružena cjelina, djelo koje je ponudilo jedan inovativni pristup, kako u razmišljanjima i postavljanju pitanja tako i u interpretacijama, a što se sve očituje i kroz podnaslove i strukturu djela. Tekst je autor podijelio u deset poglavlja. Prvo je naslovljeno *Teorijske postavke istraživanja etničkih zajednica starog Ilirika* (str. 11-25). U njemu se autor posvetio analizi i razjašnjavaanju nekih termina čije teorijske interpretacije čine bitne preduvjete za razumijevanje autorova pristupa. Na prvome mjestu tu su termini pleme, narod, etnos, etnička zajednica, etnicitet, kulturna grupa, a «prateći terminologiju, pred nama se otkriva i svojevrsan razvojni put povijesnih i arheoloških istraživanja.» Svjestan da se ne radi naprosto »o pukom terminološkom problemu« autor se opredijelio za naziv narod, na promatrajući ga pritom kao «izoliranu i statičnu strukturu, usidrenu u određeni kontekst, već kao strukturu izloženu stalnoj transformaciji i različitim društvenim procesima.» Sljedeći je podnaslov *Japodi u povijesnim znanostima* (str. 29-39) uobičajeni i standardni pregled literature s historijatom arheoloških istraživanja japodskog prostora. *Pitanje etnogeneze Japoda* (str. 43-49) kratak je, ali suvremen pregled značajnih lokaliteta u kojem je Olujić ukazao na problem slabe istraženosti prostora s nedvojbjenim kontinuitetom japodskog obitavanja. Poglavlje *Japodska kulturna grupa željeznog doba* (str. 53-62) predstavlja pregled najvažnijih materijalnih izvora za povijest Japoda, dok poglavlje *Prvi spomen Japoda u antičkim literarnim vrelima* (str. 65-69) i *Sukobi s Rimljanima zabilježeni u literarnim vrelima* (str. 73-102) čine pregled literarnih izvora. Potonje je poglavlje podijeljeno na razdoblje sukoba s Rimljanima do Oktavijanova

pohoda (str.73-84), *Oktavijanov pohod protiv Japoda* (str. 85-91) i *Pad Metula* (str. 92-102), a predstavlja istodobno sažeti pregled protopovijesti Japoda kroz izvješća antičkih autora, od prvog spomena Japoda kod Hekateja iz Mileta, sačuvanog u djelu Stjepana Bizantinca, preko Plinija Starijeg, Strabona i Tita Livija do Apijana i Diona Kasija. Već po opsegu koji obuhvaća razvidno je da je ključno poglavlje knjige ono naslovljeno *Japodski prostor* (str. 105-175). Autor ga je podijelio na pododjeljke *O japodskom teritoriju u vremenu prije rimskog osvajanja* (str. 107-117), *Japodski prostor u antičkim literarnim vrelima* (str. 118-134), *Geomorfološke, vegetacijske i klimatske osobine japodskog prostora* (str. 135-143), *Tragovi u prostoru: naselja* (str.144-159) i *Japodski pogrebni običaji* (str. 160-175). U svakom od ovih pododjeljaka autor je zacrtanu temu suvereno obradio navodeći najznačajnije lokalitete s njihovim obilježjima i dajući pregled mišljenja iz relevantne literature te donoseći vlastita viđenja temeljena, osim na izvanrednom poznavanju odnosne literature, i na vlastitome ustrajnom terenskom radu. Osobitu je pozornost Olujić posvetio japodskim naseljima, nalazima iz nekropola te pogrebnim običajima i ritualima Japoda kao »vrlo važnom dijelu identiteta, kako pojedinca tako i određene društvene zajednice« zaključivši kako su broj i količina predmeta iz japodskih grobova »u velikom nesrazmjeru s našim spoznajama o pogrebnim ritualima, odnosu prema pokojniku, održavanju grobnog mjesta, funkciji groba u gospodarenju prostorom, mjestu pokojnice ili pokojnika u društvu i drugo«. Pitanju etnogeneze Japoda autor se vratio u poglavljima *Japodi: Iliri, Kelti ili...?* (str.179-185) i *Dolazi li civilizacija s mora? O utjecajima iz jadranskog (sredozemnog) svijeta* (str. 189-194). *Japodi nakon Oktavijanovog pohoda* (str.197-212) relativno je kratko poglavlje u kojem je autor obradio japodsku povijest (u pravom smislu te riječi prema tradicionalom kriteriju) u sklopu rimskog provincijskog sustava. Na kraju slijede *Zaključna razmatranja* (str. 215-220). Tekst je nadopunjen s dva priloga, *Pokretni nalazi i važnija nalazišta japodske kulture* (str. 223-227) i *Izbor iz antičkih literarnih vrela* (str. 231-236), sačinjen od ključnih izvornih mjesta, izvadaka iz Strabonove Geografije, Prirodoslovlja Plinija Starijeg, Apijanovih Ilirskih ratova i Rimske povijesti Kasija Diona, sve u prijevodu Brune Kuntić-Makvić, koja je uz Nives Majnarić-Pandžić i recenzent knjige. Povijest Japoda standardno je opremljena popisom kratice, bibliografijom koju čine 64 bibliografske jedinice antičkih autora i 539 jedinica literature te kazalom geografskih pojmova i kazalom osobnih imena.

Uz pohvale autoru, laganu zamjerku trebalo bi uputiti uredničkom dijelu izdavačke kuće Srednja Europa. Naime, zbog neizvršene redakture u tekstu knjige potkrao se priličan broj tiskarskih grešaka što ponešto kvari užitak čitanja. Olujićev je autorski stil pitak, a kritičnost, interdisciplinarnost, sustavnost, oprez, osnovne su osobine autorova pristupa obrađivanoj temi.

Iako je ovim djelom uspio rezimirati dosadašnje spoznaje i postaviti pretpostavke koje će poslužiti kao dobra podloga daljnjim istraživanjima ove teme, dojam je da se autor možda i pomalo prečesto suzdržavao od donošenja čvršćih zaključaka. Opravdan je takva stava jednim velikim dijelom možemo naći u činjenici da je obrađivani prostor

arheološki ipak slabo istražen, ali ponajprije bih ga potražio u zacrtanom Olujićevu cilju naznačenom i u samom naslovu djela, a to je predstavljanje i razjašnjavanje modernog pristupa proučavanju i promišljanju drevnih entiteta, čemu je autor posvetio dosta prostora u uvodnom poglavlju *Teorijske postavke istraživanja etničkih zajednica starog Ilirika*. Mišljenja sam da je ovim djelom u tome u cijelosti i uspio, interdisciplinarno sintetizirajući spoznaje što su ih o Japodima dala dosadašnja arheološka, povijesna, filološka, povjesnoumjetnička, antropološka i druga istraživanja.